

De allerlaatste Milieuwerk

Voor u ligt het allerlaatste nummer van de nieuwsbrief IPO Milieuwerk. Na twintig jaargangen houdt dit blad op te bestaan. In die tijd is er veel veranderd. Daarover leest u in de interviews met 'oudgedienden': de milieudeputeerden Lambert Verheijen, Erik van Heijningen, en Tanja Klip, de voorzitter ambtelijke IPO-adviesgroep Ed Eggink en de IPO-milieuteamleiders Liesbeth Spies, Jaap Jelle Feenstra en Koos van Gemeren. Maar ook nu verandert er veel: het IPO is in transitie.

Het verandertraject waar het IPO nu voor staat, is ingegeven door de behoefte om de samenwerking met en tussen de provincies te versterken, ook door meer te focussen. Hiertoe brengt het IPO zijn activiteiten terug tot zes kerntaken, die de basis voor de interprovinciale samenwerking vormen.

Kerntaken

De kerntaken van de provincie staan beschreven in het document 'Profiel provincies' van april 2010. Het zijn: duurzame ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (waaronder waterbeheer, milieu, energie en klimaat), vitaal platteland, regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, regionale economie, culturele infrastructuur en monumentenzorg, en de kwaliteit van het openbaar bestuur. Het

IPO-bureau concentreert zijn activiteiten aan de hand van de nieuwe IPO-meerjarenagenda voor de Statenperiode 2011-2015: de 'smalle doch betekenisvolle agenda'.

Wat betreft de organisatie van IPO-overleggen gaat het aantal bestuurlijke en ambtelijke adviescommissies terug van twaalf naar vier: Duurzame ruimtelijke ontwikkeling en waterbeheer, regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer, regionale economie en energie, en vitaal platteland. Daarnaast is er tijdelijk een adviescommissie voor de totstandkoming van de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's). De dossiers 'Milieu, energie en klimaat' en 'Europa' worden voortaan als facetbeleid uitgevoerd. De sector milieu is na twintig jaar uitgegroeid van pionier naar volwassenheid.

Uitdaging

Het IPO staat dus voor de uitdaging van een veel sterkere integratie van thema's, niet alleen in de overlegstructuur maar ook in het beleid. Aan een aparte milieunieuwsbrief was niet meer zo'n behoefte in de provinciehuizen. Het milieuprojectenbudget (PRISMA) voor 2012 blijft overigens bestaan. De inmiddels opgeheven Brede Overleg- en Adviesgroep Milieu heeft de mogelijkheid opgehouden voor een eventuele milieubijdrage aan een nieuwe nieuwsbrief als daaraan, na de integratieslag die momenteel in de IPO-organisatiestructuur plaatsvindt, behoefte blijkt te zijn.

Schone toekomst

IPO Milieuwerk was de laatste periode van het IPO die nog op papier verscheen. Andere tijdschriften en

nieuwsbrieven waren al geschrapt uit kostenoverwegingen, of 'digitaal gegaan'. De lezersgroep van IPO Milieuwerk van ca. 1.850 adressen bestond uit provinciale ambtenaren, statenleden, gedeputeerden, andere overheden en politici, natuur- en milieuorganisaties, adviesbureaus, bedrijven, redacties, scholen, enz. Ik wil al die lezers hartelijk bedanken voor hun aandacht en betrokkenheid bij het provinciale milieugebeuren en wens iedereen een schone en duurzame wereld toe. ●

Joyce Klink
IPO-coördinator PRISMA

Omgevingswet, kansen en valkuilen	Opeens stonden de provincies er weer	'Bmro.nl' podium voor vernieuwende milieuregels	Taskforce Verlichting: Provincies, pak het voortouw	Provinciaal profijt van biodiversiteit
De Omgevingswet wordt hét integraal wettelijk kader voor beheer en ontwikkeling in de fysieke leefomgeving.	Ed Eggink was twintig jaar een belangrijke gangmaker van het interprovinciale milieubeleid. "De milieuaanpak gaf de provincies aanzien."	De webapplicatie www.bmro.nl bevat inspirerende voorbeelden uit de ruimtelijke praktijk van provincies en gemeenten.	De Taskforce Verlichting is de afgelopen vier jaar van grote toegevoegde waarde geweest. Maar nog niet al het werk is gedaan.	Werken aan biodiversiteit levert, naast een rijkere natuur, ook profijt op voor actuele omgevingsvraagstukken.
LEES VERDER OP PAGINA 2	LEES VERDER OP PAGINA 3	LEES VERDER OP PAGINA 4	LEES VERDER OP PAGINA 7	LEES VERDER OP PAGINA 14

Ruimte voor ontwikkeling, waarborgen voor kwaliteit

De Omgevingswet wordt hét integraal wettelijk kader voor beheer en ontwikkeling in de fysieke leefomgeving. Provincies zien kansen, maar hebben wel een duidelijk advies aan minister Schultz van Haegen (IenM). Dit valt als volgt samen te vatten: 'Wij herkennen de geschetste problemen, we zien veel in bundeling en stroomlijning van het omgevingsrecht, maar behoud het goede. Vergeet bovendien niet dat naast wetgeving ook de besluitvormingscultuur een belangrijk obstakel is voor optimale ruimtelijke ontwikkeling en leefomgeving-kwaliteit.'

Foto: Pieter Pennings

Voor de regiobijeenkomsten over de Omgevingswet bestond grote belangstelling; voorjaar 2012 volgt een nieuwe serie

Sinds de jaren zeventig is het omgevingsrecht uitgegroeid tot een complex geheel van niet-samenhangende sectorale regels en procedures. Het resultaat is versnipperde regelgeving die bijdraagt aan stroperige besluitvorming, hoge onderzoekskosten, geringe bestuurlijke afwegingsruimte en weinig stimulans voor innovatieve oplossingen bij bedrijven. En dat terwijl we steeds vaker voor ingewikkelde maatschappelijke opgaven staan: de herstructurering van binnensteden en bedrijventerreinen, de overgang naar duurzame energie en mobiliteit, de zorg voor de natuur, de borging van de waterveiligheid en vooral de combinatie van al die thema's.

Niet wéér een wet erbij!

Wetgeving kan niet het enige antwoord zijn. De bestuurs- en uitvoeringspraktijk spelen ook een belangrijke rol. De wet is wel het belangrijkste aangrijpingspunt vanuit de Rijksoverheid. Minister Schultz van Haegen wil daarom met haar collega's in het kabinet zorgen voor een goede wettelijke basis voor ruimtelijke ontwikkeling, met oog voor integrale kwaliteit. In het kader van het Rijksprogramma Eenvoudig Beter is gekozen voor een fundamenteel nieuw, samenhangend stelsel van omgevingsrecht. Nieuw en tegelijkertijd een logisch vervolg op eerder in gang gezette veranderingen zoals de Waterwet, Wro, Wabo, Sneller & Beter en de Crisis- en herstelwet.

De Omgevingswet is niet 'wéér een wet erbij', maar bundelt het omgevingsrecht op basis van drie uitgangspunten: EU-richtlijnen vormen het uitgangspunt, nationaal komen er niet méér regels dan strikt noodzakelijk is en besluitvorming komt zo dicht mogelijk bij de burger te liggen. Het omgevingsrecht dat in de nieuwe wet wordt opgenomen verdwijnt als eigenstandige regelgeving.

Eenvoudige set instrumenten

De Omgevingswet bestrijkt een breed terrein. Het palet aan instrumenten blijft echter bewust beperkt en zo veel mogelijk gelijk voor alle overheden en sectoren.

- **Visie.** De Omgevingswet biedt Rijk, provincie en gemeente een instrument om een integrale omgevingsvisie te ontwikkelen. Deze visie komt dan in de plaats van de verschillende strategische beleids- en visiedocumenten voor ruimtelijke ordening, bereikbaarheid, natuur, water en milieu op het betreffende bestuursniveau.
- **Plannen.** De wet biedt ook een instrument voor het operationaliseren van beleidsdoelen. In beginsel worden alleen plannen voortkomend uit Europese verplichtingen voorgeschreven.
- **Algemene regels.** Waar mogelijk wordt een beroep gedaan op algemene regels en zorgplichten. De regels worden versoberd, geüniformeerd en geïntegreerd.

- **Omgevingsvergunning en projectbesluit.** In de Omgevingswet worden huidige toestemmingsvarianten vervangen door de omgevingsvergunning en het projectbesluit. De toetsingskaders worden zoveel mogelijk gestroomlijnd. Onderzoeksgegevens hoeven bij een startbesluit niet uitputtend te zijn, maar moeten aansluiten op de fase in het project en het bereik van de vergunning. Daarnaast zal de houdbaarheid van bepaalde onderzoeksgegevens langer kunnen zijn.

Eén gezicht

De Omgevingswet geeft de verschillende overheden zoveel mogelijk ruimte om hun taken zelf in te vullen. De huidige verdeling van verantwoordelijkheden over Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen (Huis van Thorbecke) blijft overeind, maar er wordt wel gekeken of bevoegdheden kunnen worden gebundeld. Daarbij wordt gezocht naar een goede balans tussen de integrale afweging van belangen in een gebied en de sectorale verantwoordelijkheden van verschillende overheden. Uitgangspunt is dat de overheid één gezicht laat zien aan de initiatiefnemer van een project en degenen die opkomen voor daarmee strijdige belangen.

Planning

Provincievertegenwoordigers hebben zich recent tijdens diverse bijeenkomsten verdiept in de Omgevingswet. Dit leverde diverse constructieve ideeën op, maar er waren ook zorgen bij het fundamentele karakter van een nieuwe herziening van het omgevingsrecht. De opbrengsten van deze regiokonferenties zijn vastgelegd en gaan mee naar het voorontwerp van de Omgevingswet. Dat geldt ook voor de IPO-adviezen, de IPO-brief en de provinciegeluiden vanuit de adviescommissies (zie kader). Als voorjaar 2012 het voorontwerp van de wet gereed is, wordt dit toegelicht en besproken in een nieuwe ronde regiokonferenties. Indiening van het wetsvoorstel bij Tweede Kamer volgt in het najaar van 2012, zodat de parlementaire behandeling in 2013 kan plaatsvinden. Dit betekent dat de Omgevingswet in 2014 van kracht kan zijn.

Meer weten?

- Website: <https://omgevingswet.pleio.nl>
- Voor algemene vragen: postbus.eenvoudigbeter@minienm.nl
- Vertegenwoordigers provincies binnen programmadirectie Eenvoudig Beter: Wim Knoppert (Gelderland; wim.knoppert@minienm.nl) en André van Eijk (Noord-Holland; andre.vaneijk@minienm.nl)
- Nieuwsknop www.ipo.nl ●

Vijf commissies

Er zijn vijf onafhankelijke adviescommissies die de minister adviseren over de Omgevingswet:

Wonen en Cultuur

(voorzitter: D. Stadig);

Milieu en Energie

(voorzitter: E. Nijpels);

Verkeer en Vervoer

(voorzitter: C. Verdaas);

Natuur

(voorzitter: P. van Wijmen);

Water

(voorzitter: L. Kohsiek).

Ed Eggink: “Opeens stonden de provincies er weer”

Maar liefst twintig jaar, van 1987 tot 2007, was Ed Eggink een belangrijke gangmaker van het interprovinciale milieubeleid. Die bemoeienis heeft de provincies geen windeieren gelegd. “De milieuaanpak gaf de provincies aanzien.”

Vanuit verschillende rollen, waaronder het voorzitterschap van de IPO-adviesgroep Algemeen Milieubeleid en de BOAG-Milieu, is Ed Eggink nauw betrokken geweest bij het vormgeven van het gezamenlijke milieubeleid van de provincies. Als geen ander weet hij ook waarom milieu binnen het IPO in de jaren '90 zo'n prominente plek heeft gekregen. “Tot 1987 werkte ik bij VROM en maakte daar de discussies mee over de rollen die provincies moesten krijgen in de uitvoering van het milieubeleid. Daar werd je niet vrolijk van. Bij mijn overstap naar de provincie Limburg heb ik die kennis meegenomen in de discussies over het 1e NMP, het Nationaal

MilieubeleidsPlan. Daaruit ontstond de drive om via het bundelen van de krachten aan te tonen dat provincies op het vlak van de uitvoering van het milieubeleid wel degelijk kwaliteit in huis hebben. Plus dat we in staat waren om samen te werken.”

“Uitdaging zit in integratie met andere sectoren”

Stimulerende tijd

Die inspanningen waren niet tevergeefs. De provincies kregen een grote verantwoordelijkheid bij het uitvoeren van het NMP. Om een en ander effectief aan te pakken werd onder het IPO een apart projectbureau gehangen. “Tientallen projecten werden opgestart”, vertelt een nog steeds enthousiaste Eggink. “Dat was heel breed en varieerde van het versterken van de uitvoering tot de ontwikkeling van het gebiedsgerichte beleid. De emissiehandel voor NOx, die in Nederland als eerste land in Europa vorm kreeg, is binnen het IPO begonnen.”

De voortvarende milieuaanpak heeft de provincies niet alleen goodwill bezorgd, maar ook het nodige geld. Zo ontvingen de provincies onder meer een slordige 58 miljoen gulden om de ambtelijke organisaties op een kwalitatief hoger niveau te brengen, zowel voor de uitvoering van het NMP als om vergunningverlening en handhaving te versterken. “Opeens stonden de provincies er weer. Ook groeide het vertrouwen tussen de ambtenaren en

bestuurders van Rijk en provincies met de dag, belangrijk want het blijft mensenwerk. Er was veel synergie, niet in de laatste plaats omdat de provincies hun beloften waar maakten. Ook omdat we via jaarprogramma's rapporteerden over dat er van de grond kwam, we waren hartstikke transparant. Gevolg was dat de provincies ook het vertrouwen kregen om de handhaving en vergunningverlening op een hoger peil te brengen. Dat was een enorm stimulerende tijd, die tevens resulteerde in meer samenhang tussen de provincies.”

Minder goede herinneringen heeft Eggink aan de te lang durende discussie rond het invoeren van de Omgevingsvergunning en meer recent de hele discussie rond uitvoeringsdiensten, waar provincies pas heel laat in staat bleken te zijn een gezamenlijke lijn te ontwikkelen. “Dat is eigenlijk het manco van de laatste tien jaar. Hier zijn juist kansen gemist omdat, anders dan in de beginperiode, men niet in staat bleek om ambtelijk en bestuurlijk de krachten te bundelen. Daar hebben anderen gebruik van gemaakt, waaronder de VNG en het departement.”

Koolstofarme economie

De transitie die het IPO ondergaat verbaast Eggink niet. “Al sinds jaar en dag wordt gezegd dat milieubeleid moet integreren met andere beleidssectoren, met name met ruimtelijke ordening, verkeer, landbouw, water en economie. Daarin zie je onmiskenbaar vorderingen. Als dat de reden is om het milieuveld sec los te laten dan hoeft je er ook niet rouwig om te zijn. Het grijze milieu, zeg het recht-toe-recht-aan bodem-, geluid-, afval- en luchtbeleid zal blijven, maar niet meer veel veranderen. Het nieuwe zit 'm in een verdergaande integratie in andere sectoren. Actueel is in dit verband het streven naar een koolstofarme economie. Daar zitten kansen voor werkgelegenheidsontwikkeling en voor innovatie. Uiteindelijk is het milieu daarmee beter af. Steeds meer economen zien inmiddels eveneens de mogelijkheden die dit biedt, evenals bedrijven.”

Eén lijn trekken

Overigens constateert Eggink nog steeds onderlinge concurrentie tussen de provincies, ook als het gaat om het verwezenlijken van een koolstofarme economie. “Het ontwikkelen van een gezamenlijke lijn in dit dossier maakt de provincies als geheel sterker, niet alleen op innovatiegebied, maar ook om gelden van het rijk meer richting provincies te sluisen. Kiezen voor een individuele lijn, betekent dat men uit elkaar gespeeld wordt. Nu milieu in IPO-verband facetbeleid wordt, ligt daarin nog steeds de uitdaging om als provincies gezamenlijk één lijn te trekken.” ●

Jan de Graaf

Slim financieren: een waaier aan voorbeelden

Provincies spelen een centrale rol in het smeden van samenwerking rond innovatie, duurzame energie en energiebesparing. Financiering is in veel gevallen de spil waar het om draait. Hoe doen provincies dit?

Een klik op de waaier opent een wereld aan slimme oplossingen

In de afgelopen jaren ontwikkelden provincies samen met hun partners nieuwe vormen van samenwerken. Een belangrijke les uit de praktijk is dat financieren geen ABC'tje is. Elk project is anders en inzicht in de projecten is van groot belang.

De IPO website Slim Financieren (www.ipo.nl/slimfinancieren) biedt ter inspiratie inzicht in voorbeelden die werken. De site is nu uitgebreid met een afwegingskader. Het afwegingskader kan overheden helpen in de keuze voor de instrumenten om beleidsdoelstellingen te realiseren. De afweging loopt nooit via een kant en klare beslisboom of een 'belastingformulier' waar voor elk soort energie- of innovatieproject automatisch hét instrument uitrolt. De uiteindelijke keuze blijft dan ook maatwerk.

De aanpak wordt geïllustreerd met voorbeelden, gekoppeld aan de verschillende fases waarin provincies een rol kunnen spelen: het bepalen van de doelstellingen, de vorming van een project, de instrumenten en de financiering. ●

Van elkaars voorbeelden kunnen we leren. U kunt ook uw eigen voorbeelden op de IPO site zetten om anderen te inspireren.

Meld ze aan bij Marten van der Gaag (mvdgaag@ipo.nl).

'Bmro.nl' podium voor vernieuwende milieuregels

BMRO staat voor borging milieu in ruimtelijke ontwikkeling. De webapplicatie www.bmro.nl bevat inspirerende voorbeelden uit de ruimtelijke praktijk van provincies en gemeenten. Actuele milieuregels in onder andere provinciale ruimtelijke verordeningen en inpassingsplannen zijn hierin eenvoudig na te slaan. Bmro.nl is tot stand gekomen op initiatief van het IPO, samen met het ministerie van Infrastructuur & Milieu en de VNG.

Bij provincies en gemeenten leven veel vragen over de mogelijkheden om ambities op het vlak van klimaat, ecologie, zuinig ruimtegebruik etc. vast te leggen in de ruimtelijke planvorming. Bijvoorbeeld over de wijze waarop energiedoelen kunnen worden vastgelegd of in hoeverre 'voorwaardelijke verplichtingen' in het bestemmingsplan kunnen worden opgenomen. Ministerie, IPO en VNG willen de mogelijkheden van het ruimtelijk instrumentarium voor een duurzame ontwikkeling beter benutten, maar tegelijk voorkomen dat provincies en gemeenten het wiel telkens opnieuw uitvinden. De webapplicatie sluit aan bij de Beleidsbrief Eenvoudig Beter, waarin de minister van I&M het belang aangeeft om bestaande instrumenten beter te benutten en de kennis over de mogelijkheden hiervan te vergroten.

Instrumenten en thema's

Bmro.nl biedt een praktisch inzicht in regelvoorbeelden uit de ruimtelijke praktijk voor bijvoorbeeld bodem, ecologie, energie, geluid, ruimtegebruik, verkeer of water. Met behulp van de zoekingang van het ruimtelijke instrument en/of het milieuthema komen de geselecteerde praktijkvoorbeelden meteen in beeld. De voorbeelden bevatten letterlijke uitsneden van regels en de toelichtingen daarop.

Naast de ruimtelijke verordening of het inpassingsplan is het complete palet aan ruimtelijke instrumenten opgenomen, dus ook de bestuursovereenkomst, stad-en-milieubenadering, exploitatie, gronduitgifte, convenant en andere overeenkomsten. De webapplicatie staat daarmee naast www.ruimtelijkeplannen.nl, die zich specifiek richt op Wro-instrumenten en geografisch is georiënteerd.

Voor en door planmakers

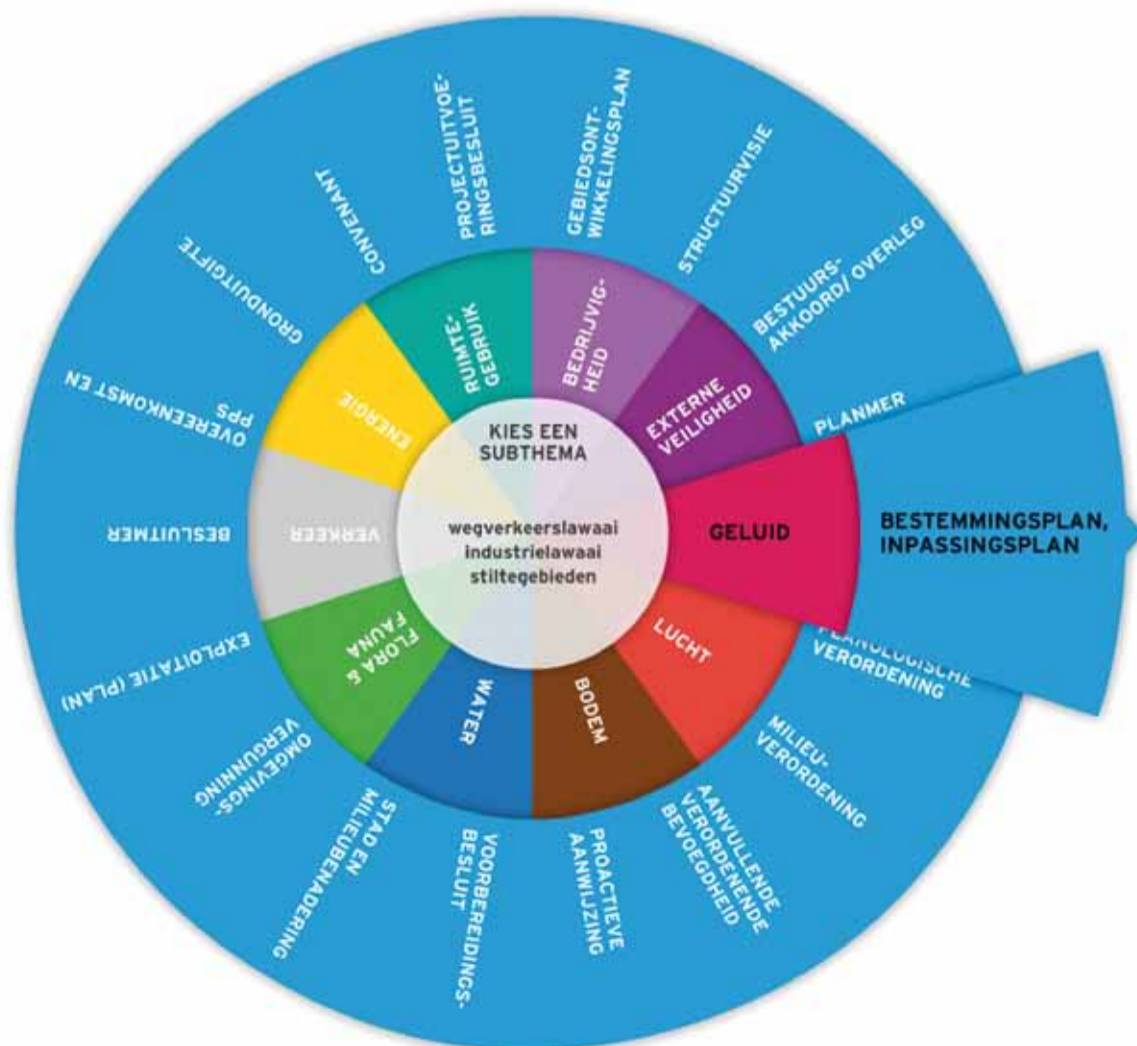
De opname van voorbeelden gebeurt door een redactieraad onder het ROMnetwerk bij de VNG. De betekenis van bmro.nl staat en valt met actuele voorbeelden. Iedereen kan aansprekende voorbeelden via een invulformulier op de website aanmelden bij de redactieraad. Het is derhalve een applicatie voor en door vernieuwende planmakers.

Actueel en flexibel

De ruimtelijke regelgeving is volop in ontwikkeling. Binnenkort verschijnen ook voorbeelden van inpassingsplannen op bmro.nl. Tevens worden nieuwe voorbeelden van het projectuitvoeringsbesluit en het gebiedsontwikkelingsplan uit de Crisis- en herstelwet opgenomen. De webapplicatie is flexibel en biedt ruimte voor nieuwe instrumenten uit de komende Omgevingswet, terwijl de bestaande kwaliteitsaspecten eenvoudig zijn uit te breiden met andere ruimtelijke, sociale of economische aspecten. ●

Wilt u een voorbeeld voor www.bmro.nl voordragen of heeft u interesse in deelname aan de redactieraad, dan kunt u contact opnemen met de beheerder bij het ROMnetwerk, via info@rloc.nl.

Informatie: Werncke Husslage, 070-4417844, wjg.husslage@pzh.nl

Liesbeth Spies: “Pet af voor milieusamenwerking”

“De milieusamenwerking heeft de provincies een heleboel opgeleverd”, zegt Liesbeth Spies vol overtuiging. “Ik vind echt – en dat geldt voor rijk, provincies en gemeenten – dat we trots mogen zijn op de prestaties van de afgelopen decennia.”

Liesbeth Spies, momenteel gedeputeerde van Zuid-Holland, was van 1994-1998 teamleider van het NMP-bureau bij het IPO. “Dat was een leuke, bijzondere periode, met veel pionieren. Als IPO-medewerker zat je in die tijd echt als een spin in het web. Op het ene moment praat je met de deskundigste ambtenaar binnen de provincies op het gebied van externe veiligheid, het volgende moment zit je met twee ministers om de tafel. Dat schakelen en de diversiteit aan onderwerpen en gesprekspartners was enorm leerzaam.”

Prestatie van formaat

Spies is overtuigd van de winst die de gezamenlijke milieu-inspanning de provincies heeft opgeleverd. “Dat uit zich niet alleen in taken, geld en bevoegdheden, maar ook in de resultaten. Als je puur kijkt naar het sectorale milieubeleid, dan zijn water, bodem en lucht nog nooit zo schoon geweest. Dat is echt te

danken aan de gezamenlijke inspanningen van alle overheden. In een zo drukbeleeft land als Nederland is dat een prestatie van formaat. Ik vind dat een groot compliment waard. Op het gebied van vergunningverlening en handhaving moesten we op onderdelen van ver komen, maar ook daar is een enorme professionaliseringsslag gemaakt. Die wordt nu doorgezet in de RUD's. Ik vind het belangrijk dat succes ook heel nadrukkelijk te vieren. Weliswaar tussen aanhangstekens, want we zijn nooit klaar. Maar de resultaten die we wel bereikt hebben, geven ook energie om nieuwe klussen aan te vatten.”

Toch zijn niet alle kansen benut. “Ik denk dat de provincies te laat serieus aandacht aan Europa zijn gaan geven. We hadden eerder de gezamenlijke belangbehartiging rond de Europese wet- en regelgeving moeten starten. Nu worden

we nog steeds dagelijks geconfronteerd met richtlijnen en verordeningen waar we ons te laat bewust zijn geweest van de consequenties. Zo is Europa in het bronbeleid echt tekort geschoten. Hier is, waar mogelijk, echt een inhaalslag nodig.”

“Op duurzaamheidsgebied hebben we nog een hele klus te klaren”

Gezamenlijke uitdagingen

Belangrijke uitdaging vindt Spies het maken van een goede Omgevingswet. “We moeten echt alle hens aan dek zien te krijgen om alle milieuvraagstukken integraal aan te vliegen. Hetzelfde geldt voor RO-, water- en natuuropgaven. Daar zijn we echt nog wel even mee bezig voordat we dat goed en scherp in rij en gelid hebben staan.”

Ten aanzien van het verdwijnen van milieu als apart IPO-aandachtveld merkt Spies op dat niet de structuur doorslaggevend is voor het belang van een bepaald thema. “Positief geformuleerd is milieu een zo normaal onderdeel van het werk geworden dat het pure sectorale milieuvraagstuk niet meer prominent op de agenda staat van het IPO. Maar in de provinciehuizen wordt er nog steeds terecht heel veel tijd en aandacht aan besteed. Als je kijkt naar de slag die je van milieu naar duurzaamheid moet maken, dan hebben we nog wel een hele klus te klaren. Dit geldt met name de economische agenda, met daarin veel aandacht voor het energievraagstuk. Maar zeker ook gebiedsontwikkeling, waarin kennisdeling en het van elkaar leren een veel prominenter plek moet krijgen. Het lijkt me boeiend om te zien hoe dat vanuit de twaalf provincies de komende tijd wordt aangevlogen. Zeker ook tegen de achtergrond van de Omgevingswet, waarin je die integraliteit tot in je vezels moet doorvoeren. Daar kunnen we nog ontzettend veel gebruik maken van elkaars kennis en kunde lijkt mij.” ●

Jan de Graaf

Klimaatverandering in de praktijk

Oplopende temperaturen, droogte, teveel of te weinig neerslag. Hoe moeten gemeenten en provincies hier op anticiperen? Het onlangs verschenen praktijkboek ‘Ruimte voor Klimaat’ biedt handige tools, voorbeeldprojecten uit de praktijk, tips en suggesties.

Nú investeren in aanpassing aan klimaatverandering leidt tot vele miljarden vermeden schade in de toekomst en tot een verbetering van de leefomgeving. Daarom komt ‘Ruimte voor klimaat’ geen dag te vroeg. Het boek is gebaseerd op onderzoek van de programma's Klimaat voor Ruimte en Kennis voor Klimaat. Een twintigtal cases worden beschreven, gevolgd door twaalf hieruit afgeleide overkoepelende lessen. Daarnaast beschrijft het boek twintig instrumenten die helpen om klimaatprojecten in de praktijk te brengen, zoals de klimaateffectatlas, gidsmodellen en maatregelendatabases. De bijbehorende online versie www.ruimtevoorklimaat.nl ontsluit meer achtergrondinformatie, contacten en rapporten. ●

Auteur en samensteller van het boek is Florrie de Pater, Klimaat voor Ruimte/Kennis voor Klimaat (Vrije Universiteit IVM).

KORT

Duurzaamheid beïnvloedt afvaltarieven

Er bestaat een verband tussen de hoogte van afvaltarieven die overheden in Europa hanteren en de duurzaamheid van hun afvalsystemen. Dit blijkt uit een onderzoeksrapport voor de Europese Commissie, uitgevoerd door het Instituut voor Europees Milieubeleid (IEEP). Het IEPP laat zien dat op dit moment negentien lidstaten belasting heffen voor de verwijdering van ongevaarlijk, huishoudelijk afval. De hoogte van deze belastingen variëren van minimaal drie euro per ton

in Bulgarije tot maximaal 103 euro per ton in Nederland. Hier komen dan vaak nog acceptatietarieven bovenop.

Uit het onderzoek blijkt dat landen met hogere storkosten minder geneigd zijn om afval naar een stortplaats te sturen. Afval wordt in veel landen verbrand. In slechts vijf lidstaten is het verplicht om belasting te betalen voor het verbranden van afval, maar elf andere lidstaten vragen een ander type vergoeding voor verbranding. Ook toont het onderzoek aan dat hogere vergoedingen voor verbranding vaak samengaan

met een hoge mate van gemeentelijke recycling. ●

Grootschalige energiebesparing

De provincie Overijssel gaat 10.000 particuliere woningen energiezuiniger maken in de periode 2012 - 2014. Het 10.000 woningenplan maakt deel uit van de grootschalige aanpak van energiebesparing in de gebouwde omgeving waar het Rijk op inzet. De kosten bedragen twintig miljoen euro. Minister Donner (BZK) draagt vijf miljoen euro bij, de provincie dertien miljoen euro en de vijftwintig Overijsselse gemeenten de

resterende twee miljoen euro. Naast de forse energiebesparing die het plan oplevert, krijgt de bouwsector een impuls van ongeveer honderd miljoen euro en werkgelegenheid voor ongeveer duizend mensjaren. ●

Delta twijfelt over Borssele 2

Het Zeeuwse nutsbedrijf Delta heeft grote twijfels over de vraag of de geplande bouw van een tweede kerncentrale in Borssele wel van de grond komt bij de huidige energieprijzen. Die zijn nu en in de toekomst mogelijk te laag om een dergelijke miljardeninvestering te

laten renderen, aldus topman Peter Boerma. Hij pleit daarom voor een Europese toeslag op de uitstoot van CO₂. Daardoor wordt kernenergie, waarbij geen CO₂ vrijkomt, relatief goedkoper en dus aantrekkelijker om in te investeren. “Voor ik een definitieve investeringsbeslissing neem over Borssele 2 moeten we eerst een beter gevoel krijgen bij de prijsontwikkelingen. Die moeten een fundament krijgen. Zonder dat kan de tweede kerncentrale er niet komen, dan kan er in Europa geen enkele centrale gebouwd worden.” ●

Jaap Jelle Feenstra

“Milieubeleid is nu normaal beleid”

Foto: Michiel Wijbergh

De integratie van milieubeleid binnen andere beleidsterreinen is volgens Jaap Jelle Feenstra de belangrijkste winst van de IPO-samenwerking. “Milieuzaken worden tegenwoordig standaard meegenomen in het provinciebeleid op het gebied van ruimte, vervoer, energie en vergunningen. Dat is een opmerkelijke prestatie.”

Begin jaren negentig gaf Jaap Jelle Feenstra, tussen twee Kamerlidshippen door, drie jaar lang leiding aan de milieupoot van het IPO. “Milieu heeft in die tijd een prominente plek op de interprovinciale agenda gekregen omdat er sprake was van een heel duidelijke ambitie, gecombineerd met een maatschappelijk klimaat dat vroeg om een intensiveringslag. Ook op de politieke agenda stond milieu hoog genoteerd, wat resulteerde in de systematische NMP-aanpak. Voortgedreven op die golf was er een nadrukkelijke wens om het onderwerp in IPO-verband op te pakken. Terugkijkend heeft dat de provincies, naast een goed opgetuigd milieubeleid, veel goodwill opgeleverd.”

“Organiseer vergunningverlening en handhaving in DCMR’en”

Niet loslaten

Alles wat de afgelopen jaren in IPO-verband is opgebouwd, heeft volgens Feenstra een flinke hedendaagse staart opgeleverd. “Als we toen niet hadden ingezet op het overnemen van het regionale deel van de NMP-agenda’s waren de provincies nu niet in de positie geweest om op het regionale gebied van RO en verkeer en vervoer versterkt te worden.” Tegelijkertijd past het in zijn ogen in de tijdgeest dat milieu als apart aandachtsveld verdwijnt. “Wel wil ik op deze plaats mijn waardering uitspreken voor al diegenen die ons gebracht hebben waar we nu staan. Verder moet je het onderwerp niet helemaal loslaten. Neem het verbeteren van het milieu-instrumentarium. Dat vereist continue aandacht, ook om het internationaal toepasbaar en dus marktconform en minder complex te maken.”

Geen centraal toezicht

Volgens Feenstra, tegenwoordig werkzaam als Hoofd Public Affairs van Havenbedrijf Rotterdam N.V., ligt de uitdaging voor de provincies de komende jaren vooral in het succesvol organiseren van de verdere integratie van milieu-issues met ruimtelijke ordening en bereikbaarheid. Hetzelfde geldt voor de vergunningverlening en handhaving die nu gestalte krijgt binnen de RUD’s. “Van belang daarbij is dat het toezicht voor de hele grote bedrijven niet bij de rijksinspectie wordt ondergebracht. Organiseer dat in de RUD’s op regionaal niveau, bij de deskundige DCMR’en van deze tijd. Dáár zit de expertise om voor de grote industriële centra van ons land de vergunningverlening en handhaving te organiseren. De industriële clusters van Zuid Limburg, Eemmond, Amsterdam en Rotterdam hebben uiteenlopende kenmerken, met deskundige regionale DCMR-en kun je daar direct naadloos op aansluiten. Daarmee voorkom je vermenging tussen het eerste lijnstoezicht in het veld en het tweede lijnstoezicht vanuit een rijksinspectie.” ●

Jan de Graaf

Enorme betrokkenheid

Opmerkelijk genoeg heeft Feenstra nooit een verschil geproefd tussen de ambities van de landsdelen. Hetzelfde gold voor de gedeputeerden, ongeacht hun politieke achtergrond. “Er was gewoon sprake van een enorme betrokkenheid om gezamenlijk het milieubeleid op te tuigen. Die inspirerende tijd van opbouw en uitbouw gaf nauwelijks gelegenheid om kansen te missen. Daarvoor was de urgentie te groot.”

Succesvol bezoek aan EU-milieuc commissaris

Op 11 oktober heeft een delegatie van ENCORE – het netwerk van de Europese regionale milieubestuurders - een bezoek gebracht aan EU milieuc commissaris Janez Potočnik. De delegatie bestond uit Tanja Klip-Martin (Drenthe) als voorzitter van ENCORE en bestuurders uit Polen, Schotland, Oostenrijk en Spanje.

Van de kant van ENCORE - Environmental Conference of the Regions of Europe - kwam aan de orde de regionale visie op waterbeleid en de komende Blauwdruk watermanagement (zie elders in dit nummer). Ook is ingegaan op de mogelijkheden voor de financiering van biodiversiteit, eco-efficiency in praktijk, problemen met luchtkwaliteit en fijn stof, green capitals en uiteraard de 10e ENCORE-conferentie (zie kader).

Commissaris Potočnik benadrukte het grote belang van regio’s voor de uitvoering van Europese milieubeleid. Beleidsprocessen dienen in principe bottom-up te geschieden. De dossiers cohesiebeleid en resource efficiency – op weg naar een groene economie in 2050 – zijn net afgerond. Daarbij springt de samenhang van beleid zowel binnen het milieuveld als met andere beleidsterreinen in het oog. Volgend jaar is het jaar van het water. De door de ENCORE gewenste relatie met klimaatverandering (verdroging, wateroverlast) krijgt daarin een duidelijke plek. Het innovatie partnerschap op het gebied van water efficiency krijgt een link met het onderzoeksprogramma.

Commissaris Potočnik benadrukte dat het cohesiebeleid en LIFE+ regio’s veel kansen biedt voor financiering op milieugebied. Het is belangrijk dat die ruimte in de nationale programma’s wordt benut. Het ENCORE-netwerk kan hierbij een rol spelen.

Tenslotte nam commissaris Potočnik graag de uitnodiging aan om de ENCORE conferentie 2012 als hoofdspreker bij te wonen.

Op 23 februari staat een bezoek van een ENCORE-delegatie aan EU- Klimaatcommissaris Connie Hedegaard op het programma. ●

Informatie: Joop Kramer, 0592 365822, j.kramer@drenthe.nl

ENCORE-conferentie in Drenthe

Eenmaal per twee jaar is er een ENCORE-conferentie om ervaringen uit te wisselen en standpunten te bepalen met betrekking tot EU Milieubeleid. Van 20-22 september 2012 vindt de 10e editie in Drenthe plaats. Drenthe organiseert de conferentie gezamenlijk met Friesland en Groningen en mede onder de vlag van het IPO. Centraal staan op dit moment de thema’s bodem, energie en klimaat, gespreksonderwerpen die verbonden zijn met vraagstukken op het gebied van biodiversiteit en water.

Informatie: www.encoreweb.org

KORT

Limburg C2C-aan-jager van Europa

Alle gebruikte materialen na hun levensduur opnieuw als hoogwaardige grondstof gebruiken. Dát is het uitgangspunt van cradle to cradle (C2C). De Provincie Limburg, sinds 2007 trekker van dit principe, heeft op verzoek van de Europese Unie een Europees netwerk opgebouwd om goede voorbeelden van deze vorm

van duurzaam produceren op te sporen. “Ook in onze eigen provincie werken al tal van bedrijven en instellingen volgens dit principe”, zegt gedeputeerde Patrick van der Broeck. “Het levert vermindering van afval op - in het ideale geval zelfs helemaal geen afval - en een zuiniger gebruik van grondstoffen. Maar bovenal is het een enorme stimulans voor innovatie.” Onlangs is tijdens een tweedaagse slotbijeenkomst

in Maastricht en Brussel bekend gemaakt tot welke verrassende resultaten de zoektocht naar goede voorbeelden heeft geleid. Ook hebben Europese experts gesproken over de kansen en ervaringen in de eigen regio en de Europese financiering hiervan. Verder is ingegaan op de bijdrage die Limburg en partners leveren aan de doelstelling van de Europese Unie om efficiënter om te gaan met onze grondstoffen.

Kijk voor meer informatie op: www.limburg.nl

Nature Wonder World

De provincie Limburg steunt een haalbaarheidsstudie voor het attractiepark Nature Wonder World. Dat is een beoogd attractiepark in een voormalige groeve te Brunssum waarin zeven wereld natuurwonderen zijn te bezichtigen. De natuurwonderen, die straks wor-

den nagebootst, zijn: The Grand Canyon in de Verenigde Staten, het koraalrif Great Barrier Reef in Australië, de Mexicaanse vulkaan Paricutin, de Victoriawatervallen in Zimbabwe, de Mount Everest in het Himalayagebied, de haven van Rio de Janeiro in Brazilië en het noorderlicht op de Noordpool. ●

Voorzitter Taskforce Verlichting Hetty Hafkamp:

“Provincies, pak het voortouw”

Op tal van terreinen is de Taskforce Verlichting de afgelopen vier jaar van grote toegevoegde waarde geweest. Niet tevergeefs, want er is veel bereikt. “Maar nog niet al het werk is gedaan”, zegt voorzitter Hetty Hafkamp, in het dagelijks leven burgemeester van de gemeente Bergen. “Er is nog veel winst te behalen. Ook bij de provincies.”

Foto: AgentschapNL

Hetty Hafkamp, voorzitter Taskforce Verlichting

Met de recente overhandiging van een eindpublicatie aan staatssecretaris Atsma van I&M stoppen de activiteiten van de Taskforce Verlichting. Hafkamp kijkt met veel genoegen terug op het werk van de afgelopen vier jaar. “Ik zie de Taskforce Verlichting als een goed voorbeeld van de manier waarop we transities moeten aanpakken. De kracht is dat we met alle stakeholders aan tafel gezamenlijk het einddoel hebben geformuleerd. Vervolgens zijn we al ‘vechtend en zoenend’ op dat einddoel afgegaan. Hoe? Door het op tafel leggen van goede voorbeelden, het wegnemen van belemmeringen, het uitvoeren van proeftuinprojecten en het bundelen en delen van kennis.”

Wapenfeiten

De resultaten zijn om trots op te zijn. “De uitfasering van de gloeilamp is een groot succes: nog even en dan is er nergens meer een te krijgen. En er is daarnaast geen provincie of gemeente meer die niet doordrongen is van het feit dat je met energiezuinige openbare verlichting aanzienlijk kunt besparen. Niet alles is al gerealiseerd, maar veel gemeenten en provincies hebben plannen klaarliggen. Wat er op dat gebied is bereikt, is echt fantastisch. De provincie Overijssel bijvoorbeeld, winnaar van de openbare verlichtingsprijs ‘OVL-award 2011’, wil de komende jaren na een eerdere besparing van 15% nog eens 30% energie besparen. Belangrijk uitgangspunt daarbij is het terugbrengen van het donker in de buitengebieden.”

Voor de plannen op het gebied van openbare verlichting zijn onder meer de afspraken met netbeheerders van groot belang geweest. Op grond daarvan krijgen provincies en gemeenten van de beheerders van de elektriciteitsnetten meer mogelijkheden om de openbare verlichting te dimmen. Bovendien zien de overheden de lagere energiekosten als gevolg van het dimmen voortaan altijd terug op hun energierekening.

Een ander belangrijk ‘wapenfeit’ is het tot stand komen van de nieuwe Richtlijn Openbare Verlichting. Deze biedt meer mogelijkheden op het gebied van energiebesparing en dimmen. Hafkamp: “De oude richtlijn betekende soms een belemmering om met kostenbesparende technieken aan de slag te gaan. Het uitgangspunt van de nieuwe richtlijn is ‘donker tenzij, en duurzaam moet’. De richtlijn maakt het mogelijk veel meer dan voorheen te variëren met de minimale hoeveelheid licht en dat kan aanzienlijke besparingen opleveren.”

Goede voorbeeld prikkelt

Overigens is volgens Hafkamp nog lang niet al het provinciale ‘fruit’ geplukt. “Provincies zouden niet alleen langs de weg aan de slag moeten gaan, maar ook in hun eigen gebouwen. Juist als het gaat om energie-efficiënte verlichting in utiliteitsbouw, valt er ontzettend veel te besparen. Dat betekent wel dat er eerst in geïnvesteerd moet worden. Maar: energie besparen is ook geld besparen. En als overheid heb je, anders dan de meeste ondernemingen, ook het voordeel dat een wat langere terugverdientijd niet zo’n grote belemmering hoeft te zijn. Bovendien geef je daarmee het goede voorbeeld. Voor

Foto: AgentschapNL

OVL-Award 2011 voor Overijssel. In de categorie ‘provincies’ is Overijssel de winnaar van de OVL-Award 2011. Deze prijs werd op 2 november tijdens het Klimaatcongres in Utrecht door staatssecretaris Atsma uitgereikt aan gedeputeerde Gerrit Jan Kok.

bedrijven en organisaties kan dat een belangrijke stimulans zijn om zelf aan de slag te gaan. Nodig mensen uit om naar de energiezuinige verlichting in je gebouw te komen kijken. Laat zien hoe mooi het is en vertel erbij hoe groot de besparingen zijn. Ik denk dat dat een heel sterke prikkel is. Wie wil dat nou niet?”

Een andere stimulans ligt meer op het financiële vlak. “Daar zijn natuurlijk tal van mogelijke constructies voor te verzinnen. De provincie Utrecht kende bijvoorbeeld een speciaal fonds om juist kleinere gemeenten op dit vlak financieel te ondersteunen.”

Specifieke aandacht nodig

Ten slotte is er nog een andere reden voor provincies om in eigen huis met energiezuinige verlichting aan de slag te gaan: de Wet milieubeheer. Die schrijft voor dat bedrijven energiemaatregelen moeten nemen die zich binnen vijf jaar terugverdienen. “Als overheid moet je daarin dan ook zelf het voortouw nemen, zeker in de rol van handhaver. De vraag is waarom dat tot nu toe een beetje is blijven liggen. De provincie zou daar wat mij betreft met wat meer enthousiasme een rol in mogen spelen. Ik denk daarom dat het goed zou zijn wanneer iemand zich – bijvoorbeeld in IPO-verband – specifiek gaat richten op energiezuinige verlichting. Pak het voortouw! Laat het goede voorbeeld zien.” ●

Karen de Jager, Agentschap NL

Koos van Gemeren: "IPO zorgde voor werkbare producten"

De interprovinciale milieusamenwerking heeft zowel schaalvoordelen als efficiencywinst opgeleverd", vertelt Koos van Gemeren. Als opvolger van Liesbeth Spies trok hij vanaf 1998 zes jaar lang de milieukar bij het IPO.

Bij zijn komst trof Van Gemeren tientallen lopende projecten in allerlei stadia aan. Vaak ook met langere looptijd waarvan financieel niet de verplichtingen waren bijgehouden. Daardoor kon het gebeuren dat toen hij aantrad bijna het gehele jaarbudget al op was. "Wat mij daarnaast opviel was het grote aantal mensen uit de provincies die in alle projecten meedraiden. Maar ook dat het juist om die reden vrij veel moeite kostte om een nieuw project op te starten."

Projecttrekkers

Een rondgang langs de provinciehuizen leerde hem dat men daar wel mopperde op de vele menskracht die met de interprovinciale milieuprojecten gemoeid was. Niet zo vreemd, want iedere provincie leverde eigen vertegenwoordigers aan de projectgroepen. "Ik heb toen voorgesteld dit drastisch af te bouwen, mits de provincies mensen aanleverden met kennis

van zaken. Niet alleen inhoudelijk, maar ook in het aansturen van een extern adviesbureau. Daar ging men in mee. De projecttrekkers organiseerden vervolgens een- of tweemaal een bijeenkomst over een halfproduct om te kijken of er voldoende draagvlak voor de ingezette lijn is."

"Provincies moesten zelf met eindproducten aan de slag"

Meerwaarde

De nieuwe werkwijze pakte goed uit, herinnert Van Gemeren zich. "Ik had geen problemen meer om voldoende menskracht vanuit de provincies te krijgen en bovendien lukte het om wat meer maatwerk te leveren. Dit was belangrijk, want het ambitieniveau van de provincies verschilde per project en daar konden we nu beter op inspelen. Dat leverde meerwaarde op, want uiteindelijk moesten de provincies zelf met de eindproducten aan de slag. Dankzij die interprovinciale samenwerking hoefden zij niet alle twaalf telkens weer het wiel uit te vinden hoe iets bij de horens te vatten. Wij zorgden voor concrete, werkbare producten waar de provincies gewoon mee aan de slag konden gaan." ●

Jan de Graaf

Klimaatvoetafdruk zelf samenstellen

Sinds enige tijd is de klimaatmonitor in de lucht. Op deze door het Rijk gefaciliteerde website staat een schat aan informatie voor de monitoring van klimaatbeleid op regionaal en lokaal niveau. Met de gegevens krijgen gemeenten, stadsregio's en provincies op eenvoudige wijze een eenduidig beeld van hun energieverbruik en uitstoot van broeikasgassen.

Handboek

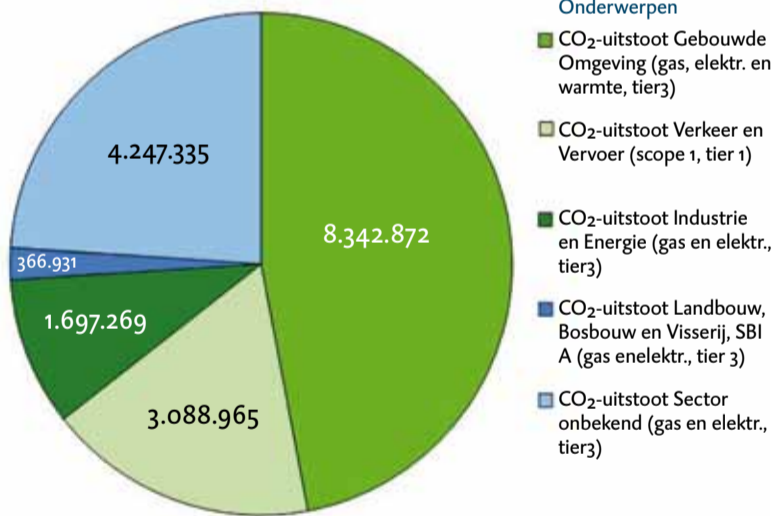
Bij de website hoort een handboek om de gebruikers te helpen bij het maken van hun klimaatvoetafdruk. Hierin zijn allerlei gegevens opgenomen om te weten te komen wat de omvang van emissies is. Ook wordt de methode achter de klimaatvoetafdruk toegelicht.

Eenduidige methodiek

Belangrijk voordeel van de monitor is dat gemeenten, stadsregio's en provincies nu een eenduidige methodiek in handen hebben om de voortgang van hun klimaatbeleid in beeld te brengen. Tot op zekere hoogte kunnen zij zich zelfs aan elkaar spiegelen. Bovendien hoeft niet langer iedere partij zelf het wiel uit te vinden; dat spaart tijd én ontwikkelkosten. ●

Het adres van de website is: <http://klimaatmonitor.databank.nl>; de beheerder is Gert Nijssink, gert.nijssink@agentschapnl.nl

Agentschapnl Klimaat monitor (ton) 2009
Provincie: Noord-Holland

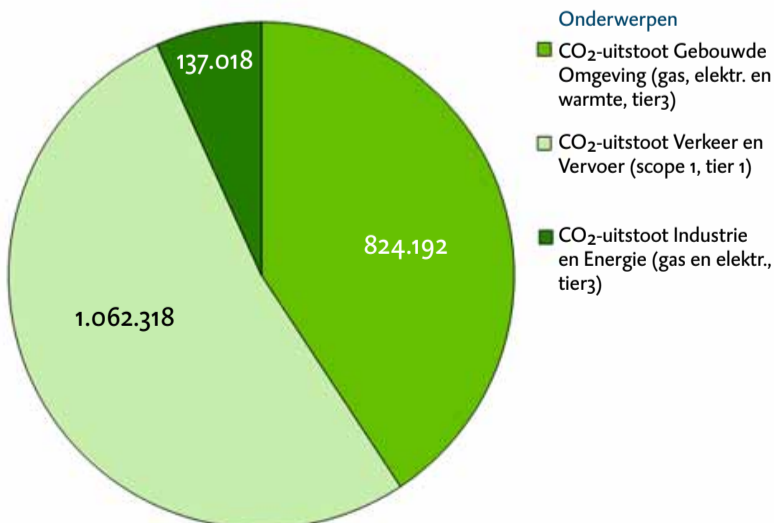
Een goede monitoring is een belangrijke succesfactor voor het lokale en provinciale klimaatbeleid. Kennis over de totale uitstoot van de broeikasgassen en van de grootste bronnen maken het mogelijk om effectief beleid op te stellen. De klimaatmonitor vormt hiervoor een belangrijk hulpmiddel.

Gegevensbank

De website bevat een indrukwekkende hoeveelheid gegevens om de resultaten van klimaatbeleid in kaart te brengen. Zo worden via de monitor onder meer de CBS-gegevens ontsloten voor het provinciale en gemeentelijke niveau. Door hier gebruik van te maken krijgen gemeenten, regio's en provincies 'met één druk op de knop' inzicht in hun klimaatvoetafdruk. Deze voetafdruk geeft bij benadering de totale uitstoot van CO₂ en andere broeikasgassen per gemeente, provincie en stadsregio weer.

De informatie over duurzame energie is nog niet compleet, omdat het (nog) niet lukt daar alle gegevens uit het veld over te krijgen. Vanuit de interprovinciale werkgroep Klimaat en Energie wordt in samenwerking met gemeenten en het ministerie van I&M een project gestart, uitgevoerd door het CBS, om gedetailleerde informatie over energiegebruik in de utiliteitsgebouwen en overige bedrijven te verzamelen. Maar dat is nog toekomstmuziek!

Agentschapnl Klimaat monitor (ton) 2009
Provincie: Zeeland

Aanpak Gelderland

De provincie Gelderland gaat vanaf 2012 met een nieuw programma werken dat zich primair richt op energietransitie; het monitoren van de CO₂-uitstoot is daardoor minder van belang voor het provinciale beleid. Voor het monitoren van het energieverbruik en de productie van hernieuwbare energie gaat de provincie gebruik maken van de Klimaatmonitor en voor eventuele aanvullende informatie van het CBS. De provincie Gelderland gaat ook in het nieuwe programma samenwerken met gemeentes. Mede daarom hebben de provincie en energiewetbeheerder Liander de handen ineen geslagen en een aanbod gedaan aan gemeenten voor het aanschaffen van het informatiesysteem 'Energie in beeld'. Dit systeem biedt vergelijkbare informatie als de Klimaatmonitor, maar wordt vaker geactualiseerd. Ook kan de informatie worden gekoppeld aan diverse woninggegevens en op een lager schaalniveau worden gegeven, waardoor bijvoorbeeld analyses op straatniveau en van verschillende branches mogelijk zijn.

Informatie: Hanco de Baas, 026-3598678, h.de.baas@gelderland.nl

Lambert Verheijen: “Samenwerking leverde jaloeerse blikken op”

Milieu in IPO-verband is in de ogen van Lambert Verheijen vooral een succesverhaal. “Door zo intensief samen te werken is heel veel bereikt. Door anderen werden we wel eens wat jaloeers bekeken omdat we binnen de milieusector het beleid zo sterk hebben opgepakt.”

Twaalf jaar lang was Lambert Verheijen als gedeputeerde het milieugezicht van de provincie Noord-Brabant. In die periode speelde Verheijen, nu dijkgraaf van Waterschap Aa en Maas, een actieve bestuurlijke rol bij het vormgeven van het IPO-milieubeleid. Hij kijkt met genoegen terug op die periode. “Het is een heel productieve tijd geweest. Er werd veel werk ontwikkeld, wat gepaard ging met forse investeringen. Een deel hiervan stelde het rijk beschikbaar voor de uitvoeringstaken. Persoonlijk heb ik ook de intensieve onderlinge consultatie en uitwisseling als heel stimulerend beleefd.” Bijzonder vindt hij ook dat het voormalige ministerie van VROM al begin jaren negentig volop bezig was met decentralisatietrajecten, lang voordat andere ministeries daartoe overgingen. Vaak gebeurde dat in de vorm van convenanten.

Integratie

Verheijen vindt dat met name het afvaldossier een groot succes is geworden. “Toen we begin jaren '90 begonnen werd nog een groot deel gestort, tegenwoordig wordt vrijwel alles of hergebruikt of benut voor elektriciteits- en warmteopwekking. Ook op het bodem- en geluidsdossier mag met trots worden teruggekeken. Maar in mijn ogen is de belangrijkste winst geboekt met de integratie van de diverse sectoren. Het sectorale milieubeleid van de jaren '80 en '90 is doorgeroeid naar een veel integraler beleidskader. Met name in de ruimtelijke ordening zie je dat goed

terug, neem de gebiedsplannen. In die zin past het ook dat er nu voor wordt gekozen om milieu binnen het IPO als apart aandachtsveld los te laten. Ik zie dit als een internalisering van milieu binnen het leefomgevingsbeleid. Dus als kans.”

“Milieu loslaten als apart aandachtsveld zie ik als een kans”

People, planet, profit

Maar nergens gaat alles altijd op rolletjes, dus ook niet binnen de milieusamenwerking. “Lange tijd zijn de potenties van de Stad & Milieu-benadering niet ten volle benut”, aldus Verheijen. “Ook had sterker kunnen worden ingestoken op de verbinding tussen het sociale, fysieke en economische milieu. Binnen het IPO had het concept van people, planet, profit een dominantere rol kunnen hebben, waardoor de sectoroverstijgende kracht van het drie P-concept eerder herkend had kunnen worden. Dit is onder meer niet goed gelukt omdat ook het IPO zelf soms onderhevig was aan sectorale verkokering. Op dit punt is het IPO ingehaald door de beleidsontwikkeling bij de provincies zelf.”

Prioriteiten

Belangrijk onderwerp om de komende jaren de schouders onder te zetten vindt Verheijen de inpassing van grootschalige infrastructuur en de milieuaspecten die dat met zich meebrengt. “Als je ziet hoe het goederenvervoer zich blijft ontwikkelen, zowel via de weg als het spoor, blijft het inpassingsvraagstuk heel belangrijk. Ander speerpunten zijn natuurlijk het hele energie, klimaat- en grondstoffendossier. Zo staan we ten aanzien van duurzame energie, wateradaptatie en grondstoffenstrategie pas aan het begin van allerlei nieuwe mogelijkheden.” ●

Jan de Graaf

Evaluatie watertoets vordert

Op welke manier wordt water meegenomen in grote ruimtelijke planprocessen en welke rol speelt de watertoets hierin? De lopende evaluatie van de watertoets moet hierop antwoord geven.

De watertoets is in het leven geroepen om op strategisch ruimtelijk planniveau de waterbelangen beter vroegtijdig op de kaart te krijgen. Daarbij wordt nadrukkelijk gekeken naar de invloed die de watertoets heeft op het maken van locatiekeuzes.

Resultaten analyse

Uit een analyse van negen actuele gebiedsontwikkelingen en vier provinciale structuurvisies - uitgevoerd door advies- en ingenieursbureau Grontmij, Erasmus Universiteit Rotterdam en Nirov - blijkt dat een plan er beter van wordt, als het wordt gezien als een gezamenlijke ontwerpogave. Tegelijkertijd komt naar voren dat waterkwantiteit en -kwaliteit bij de keuze voor nieuwe woon- en werklocaties niet de doorslag geven. Alleen waar maatschappelijke risico's een politieke urgentie hebben gekregen, bijvoorbeeld rondom waterveiligheid, bepalen de oplossingen hiervoor mede de ruimtelijke keuzen. Dat is bijvoorbeeld te zien bij de gebiedsontwikkelingen Waterdunen en IJsseldelta-Zuid. In het eerste geval is de aanleiding voor gebiedsontwikkeling de versterking van een zwakke schakel in de kust. In het tweede geval moet de afvoerproblematiek van de IJssel bij Kampen worden opgelost. Voor beide praktijkcases geldt dat de watertoets in zijn procedurele betekenis daarbij niet meer heeft betekend dan een formele bezegeling van een goed doorlopen gezamenlijk proces.

Ook de ontwikkelingen rondom de Waalsprong en - tot op zekere hoogte - de Westflank Haarlemmermeer kunnen in dit rijtje opgenomen worden. Bij de laatste ontwikkeling bleek overigens ook dat het financieren van het klimaatbestendig maken van het watersysteem lastig blijkt. In dit geval was het bijvoorbeeld onduidelijk wie de trekker van het geheel was.

Rol provincie

De provincie ziet het als haar rol de integraliteit van projecten te borgen, met oog voor de verschillende ruimtelijke belangen en opgaven. In de praktijk krijgt die rol verschillend invulling: soms is een provincie initiërend en zeer

Nieuwbouw wijk in de Leidsche Rijn heeft een afwateringssysteem van het regenwater in een wadi

actief, de andere keer vrijwel geheel afzijdig. Uit de casestudies blijkt overigens dat de behoefte aan een regisserend middenbestuur vaak groot is, juist ook omdat gemeenten en waterschappen vanuit verschillende belangen acteren. In de ideale situatie heeft de provincie het waterbelang scherp op het netvlies en is inbreng van de waterbeheerder zelfs niet nodig. Daarnaast kunnen provincies een faciliterende rol spelen. ●

Informatie: Cees Kamphuis, 070-8881271, ckamphuis@ipo.nl

Evaluatie halverwege

In het najaar zijn de bevindingen van de dertien casestudies tijdens vier regionale bijeenkomsten gepresenteerd en bediscussieerd met het werkveld. In het voorjaar worden de resultaten, na bestuurlijke afstemming, verder uitgewerkt in een visie met actieprogramma. Kijk ook op www.helpdeskwater.nl/watertoets

Erik van Heijningen: “Aarzelings verdween als sneeuw voor de zon”

Foto: Michiel Wijnbergh

“Op milieugebied hebben heel veel ambtenaren en bestuurders de afgelopen twintig jaar in IPO-verband zeer gemotiveerd samengewerkt”, constateert Erik van Heijningen. “Het bijzondere daarvan was dat dit plaatsvond ongeacht politieke kleur. Zelf heb ik met plezier hieraan meegedaan.”

Bij zijn aantreden in 2003 als gedeputeerde van de provincie Zuid-Holland zette Erik van Heijningen nog vraagtekens bij de meerwaarde van de milieusamenwerking in IPO-verband. Na al een paar vergaderingen waren die als sneeuw voor de zon verdwenen. “Ik merkte al snel hoe concreet het was en hoeveel gemeenschappelijkheid er in de problematiek zat. Plus hoe geïnspireerd mijn collega-bestuurders optraden. Het waren leuk, boeiende vergaderingen, waar je wat kon inbrengen en waar ook wat te halen was.”

Belangrijke partner

De vonk sloeg snel bij hem over en na een paar jaar hanteerde hij zelf de voorzittershamer van het IPO-milieuoeverleg. Dit hield Van Heijningen vol tot aan zijn afscheid als gedeputeerde begin dit jaar. Tal van onderwerpen passeerde de revue, variërend van windmolens tot het verbeteren van de vergunningverlening

en handhaving. Europa kreeg tot zijn genoegen gaandeweg ook steeds meer aandacht. “De kracht van het IPO in al die verschillende dossiers was dat we als provincies met één mond spraken. Als je dan ook ervoor zorgt de zaken intern goed op orde te hebben, word je een steeds serieuzere gesprekspartner. Het IPO is in de verbinding tussen het Rijk en gemeentes uitgegroeid tot een hele belangrijke partner, dichter bij de werkvloer dan het Rijk en met meer begrip voor de gemeentelijke problematiek.”

“Leer van het verleden en sla de handen ineen.”

Duurzaamheid als uitdaging

Wat Van Heijningen stoort, is dat veel mensen badinerend doen over milieu en duurzaamheid. “Dat is niet terecht. In de eerste plaats niet omdat het om de leefomgeving van de burger gaat, een van z’n hoogste prioriteiten. Al die mensen, ook de criticasters komen in opstand als dat niet goed geregeld is. Daar komt bij dat iedereen kan weten dat energie schaars is en schaarser zal worden. Dit betekent dat er van alles georganiseerd moet worden om Nederland ook in de toekomst van voldoende en betaalbare energie te voorzien. Dan kom je automatisch op het thema duurzaamheid. Dit is verreweg de belangrijkste uitdaging waar we voor staan, zowel uit milieu als uit economisch perspectief gezien.” In dit verband hoopt hij dat de provincies hun rol blijven oppakken en zich niet terugtrekken in eigen bastion. “Leer van het verleden en sla de handen ineen. Samen sta je sterk. Dat is nodig in het belang van het milieu en van de samenleving.” ●

Jan de Graaf

Mestvergister, klein maar fijn

Nieuwe energie uit biomassa draagt voor maar liefst de helft bij aan de doelstelling van 20% nieuwe energie in 2020 in Overijssel. Een innovatieve mini-vergister gaat een belangrijk deel hiervan produceren. De vergister maakt biogasproductie op kleine schaal mogelijk, wat belangrijk is in een provincie met veel veehouders. Want vele kleintjes maken groot.

Foto: provincie Overijssel

Staatssecretaris Atsma van milieu op werkbezoek bij Kleizen, met op de achtergrond de mini-vergister

Vooruitstrevend en volhardend, zo kunnen we kalverhouder Kleizen uit Langeveen wel noemen. Hij kreeg eind 2010 de eerste mini-mestvergister op eigen erf. Dit kleine stroomfabriekje, type Microferm, van de firma HoSt uit Enschede is met behulp van Overijsselse subsidies tot stand gekomen. Eenvoudig was het niet, omdat Kleizen tot twee keer toe buiten de boot viel voor de landelijke subsidieregeling SDE. Overtuigd van zijn gelijk, wist hij de provincie te overtuigen van zijn innovatieve plannen met het prototype mestvergister. Kleizen’s unieke vergister zorgt voor ca. 40 kuub gas per m3 verse mest, wat met 3000 m3 mest per jaar voor 120.000 kuub gas zorgt.

Voordelen

Het is de eerste kleine mestvergister die zonder toevoeging van plantenmateriaal als maïs of graskuil direct mest verwerkt tot biogas of elektriciteit. Dit betekent dat geen extra transporten van co-substraten en mest van derden

nodig is. De vergister bestaat uit slechts één kleine vergistertank, vergt een relatief lage investering en heeft een simpele procesvoering. Door de geringe ruimtelijke impact is ook geen bestemmingsplanwijziging nodig. Vanwege de kleine schaal kan de elektriciteit- of biogasproductie eenvoudig op het net in buitengebied worden gebracht. Bijkomend voordeel is dat het gesloten systeem tussen mestkelder en vergister bijdraagt aan de reductie van ammoniakuitstoot.

Navolging

Inmiddels wordt Kleizen overspoeld door bezoek uit binnen- en buitenland, wat hem alleen maar sterkt in de overtuiging dat dit een zeer slimme manier van bedrijfsvoering is. Die mening is ook de ontwikkelaar van de vergister Bart Brouwer van de firma HoSt toegedaan. “Ik ben ervan overtuigd dat deze innovatie navolging krijgt. Zeker als we de regelgeving van Duitsland gaan hanteren, namelijk teruglevering van gas voor een vaste marktprijs, kunnen we enorm versnellen. Vooral voor veehouders betekent dit een zekerder toekomst.” ●

Informatie: Astrid Pap-Schwieger, 038-4997653, a.pap-schwieger@overijssel.nl

KORT

Drentse Energie Organisatie

Minister Donner (BZK) gaat akkoord met de oprichting van de Drentse Energie Organisatie. Hij heeft de statuten van de stichting goedgekeurd. De Drentse Energie Organisatie biedt begeleiding, helpt bij complexe klussen en biedt financiële diensten. De financiële diensten, leningen, participaties en garantiestelling hebben een revoluerend karakter. Dat

betekent dat uitgezette middelen weer terugvloeien, zodat ze weer ingezet kunnen worden om nieuwe projecten te helpen. Het college reserveert in de begroting voor 2012 eenmalig 10 miljoen euro voor duurzame energieproductie binnen de Drentse Energie Organisatie. Daarnaast verstrekt zij tot en met 2020 een jaarlijkse subsidie van 3 miljoen euro. Informatie: www.drentseenergieorganisatie.nl ●

Tanja Klip-Martin: “Milieubeleid is geen luxe”

“Milieubeleid is geen luxe, maar juist een onderwerp dat heel erg de kerntaken van de provincies raakt”, benadrukt gedeputeerde Tanja Klip van de provincie Drenthe. “Dat deed het al en dat doet het nog steeds. Het is ongelofelijk zinnig daarin gezamenlijk op te trekken.”

Milieu en klimaat zijn in de ogen van gedeputeerde Tanja Klip, jarenlang als bestuurder nauw betrokken bij de IPO-samenwerking, een vanzelfsprekend, integraal onderdeel van de besluitvorming op het gebied van ruimte, economie en bereikbaarheid. “Ik ga er dan ook vanuit dat milieu een belangrijke plaats krijgt in dat nieuwe omgevingsrecht waar minister Schultz van Haegen aan werkt. Maar milieubeleid gaat niet alleen over beschermen, maar ook over het mogelijk maken van ontwikkelingen. En beschermen is niet hetzelfde als bevriezen. Binnen het omgevingsbeleid is het de uitdaging dat we heel zorgvuldig met ons milieu omgaan, maar aan de andere kant milieubelangen weten te combineren met gewenste ontwikkelingen. In die

zin past het in deze tijd dat je milieu veel meer koppelt aan andere beleidsterreinen. Echter, zonder het belang ervan uit het oog te verliezen.”

Europees netwerk

De IPO-samenwerking is volgens Klip heel succesvol geweest. “Dit geldt zeker voor ons milieulobbynetwerk in Europa. Doordat we ambtelijk dicht bij het vuur zitten, zijn we steeds beter in staat om invloed uit te oefenen op de stukken die bij de commissie op tafel komen. Belangrijk daarin is het ENCORE-netwerk, het Europese samenwerkingsverband van 111 regio's. Sinds ruim een jaar ben ik hier voorzitter van en dan merk je direct dat je ook op bestuurlijk niveau echt invloed kunt uitoefenen op het Europese beleid. In 2012 is de tweejaarlijkse ENCORE-conferentie in Drenthe. Dat biedt de provincies een geweldige kans om nog beter aan te haken op actuele ontwikkelingen in het Europese milieubeleid. Overigens staat de eerste dag in

het teken van de jeugdconferentie. Ik vind het heel bijzonder dat we die slag gemaakt hebben. Hiermee verbreden we het netwerk naar de volgende generatie.”

Een sectoraal succes wat haar na aan het hart ligt, is het Convenant Bodem. “Samen met het rijk zijn we daarin geslaagd om collectief financiële afspraken te maken. Hetzelfde geldt voor het deelakkoord Water. Aansprekend vind ik ook de afspraken over opslag van radioactief afval in de ondergrond. Als provincies zijn we tot een eensluidende uitspraak gekomen tegen eindberging in de diepe ondergrond. Maar de Wabo en meer recent de RUD's zijn ook uitstekende voorbeelden van de meerwaarde van onze milieusamenwerking.”

“Milieubelangen combineren met gewenste ontwikkelingen, dát is de uitdaging”

Minder te spreken is Klip over de rijkscoördinatie-regeling, waarbij de provincies er niet in zijn geslaagd om goede afspraken te maken over de bevoegdheidsverdeling. “Dat is een gemiste kans, die inmiddels al pijnlijk voelbaar is in het winddossier. Nu staan er twee overheden aan het roer, iets wat ook moeilijk aan de burger is uit te leggen.”

Gezamenlijke agenda

Provincies zijn met name verantwoordelijk voor het ruimtelijk-economisch domein en voor de leefomgeving. Klip: “Die positie moeten we niet alleen blijven claimen, maar ook waarmaken. Ik denk dat we dat heel goed kunnen, soms ieder voor zich, maar vaak ook gezamenlijk. We moeten daarbij kiezen voor een scherp profiel. Dit kan door af te stevenen op een slanke agenda met focus op dossiers met een echt gezamenlijk belang. Denk aan de kansen die milieu, duurzame energie en water bieden op het gebied van innovatie en economische groei. De structuurvisie over de diepe ondergrond van het rijk is eveneens zo'n onderwerp om gezamenlijk op in te spelen. Plus natuurlijk via een gezamenlijke lobby het ten volle benutten van de Europese fondsen. We doen 't goed, maar het kan altijd beter.” ●

Jan de Graaf

Europa houdt vast aan duurzame koers

In het Werkprogramma 2012 vraagt de Europese Commissie onverminderd aandacht voor duurzaamheid. Beleidsinhoudelijk richt de Commissie het vizier vooral op de langere termijn. Daarin is expliciet aandacht voor het efficiënt gebruik van hulpbronnen.

Foto: Michiel Wijnbergh

Het nieuwe werkprogramma van de Europese Commissie gaat uiteraard uitgebreid in op de gevolgen van de economische en financiële crisis. Wat verder opvalt is dat het programma niet veel nieuwe ontwikkelingen op milieugebied bevat. Maar dat was ook niet te verwachten. Het beleid is grotendeels afgerond, in gang gezet of wordt op termijn herzien en nu is het zaak een integratieslag te maken.

In de paragraaf duurzaamheid klinkt dit door. Voor het efficiënt gebruik van hulpbronnen en de koolstofarme economie in 2050 staat een geïntegreerde

aanpak met het economisch beleid voorop. Een uitwerking daarvan is, dat de duurzame terugwinning van materialen wordt verknoopt met de meest dynamische sectoren van het bedrijfsleven. Duurzaamheid is ook een voorname drijfveer achter de nieuwe voorstellen voor landbouw en plattelandsontwikkeling. De kern van het energiebeleid bestaat uit de richtlijn energie-efficiency en een strategie voor hernieuwbare energie.

Het werkprogramma is dus weer een stap(je) verder naar integratie van duurzaamheid in het EU-beleid. Het is dan wel zaak om bij (inter)provinciale reacties op voorstellen (innovatie, landbouw, economie) een integrale benadering te blijven kiezen. Ook in de uitwerking van het beleid, zoals het gebruik van Europese fondsen en de topsectoren, speelt dit een belangrijke rol. Jan, deze zin snap ik niet. ●

Volgend jaar is het Europese jaar van het Water. Dan verschijnt ook de Blauwdruk watermanagement (zie elders in dit nummer).

Informatie: Joop Kramer,
0592 365822, j.kramer@drenthe.nl

Luxemburg, kloppend milieuhart van Europa

Bij 'Europees milieubeleid' denken de meeste mensen aan wat er uit Brussel op ons af komt. Minder bekend is dat ook in Luxemburg veel Europees milieuwerk verzet wordt. Reden voor de interprovinciale Kerngroep Europees Milieu- en Klimaatbeleid daarheen een werkbezoek te organiseren. Dit leverde en leerzame rondgang op langs het Europese Hof van Justitie, Eurostat, de Europese Investeringsbank en de Europese Rekenkamer.

Europese Hof van Justitie

Milieuzaken vormen het grootste deel van het werk van het Europese Hof van Justitie. De lidstaat waar de casus speelt kan altijd pleiten, soms voeren ook andere lidstaten het woord omdat de uitspraak ook voor hen van belang is. Een gezaghebbend advies aan de rechter wordt uitgebracht door de Advocaat-generaal bij het Hof. Uitspraken kunnen soms lang op zich laten wachten, onder meer door de ingewikkeldheid van een zaak en door de tijd die gemoeid is met het vertalen.

Europese Investeringsbank (EIB)

De Europese Investeringsbank (EIB) biedt subsidies en kredieten voor maatschappelijke projecten die bijdragen aan de Europese beleidsdoelen. De EIB heeft geen winstoogmerk, leent zoveel mogelijk niet-risicovol en heeft een triple-A rating. De rente voor de kredieten van de EIB ligt dan ook iets lager dan die van commerciële banken en de afbetalingstermijn is wat gunstiger. De EIB trekt z'n eigen kapitaal aan, wordt dus niet gefinancierd door de Europese Unie. Projecten die de EIB zelf medefinanciert moeten wel groot zijn: investeringskosten vanaf 50 miljoen euro.

Voor kleinere projecten werkt de EIB via 'intermediaire banken'. Naast leningen onderscheidt de EIB financiële faciliteiten en 'technische' assistentie. Dat zijn bijdragen in de voorbereiding van projecten om ze financieringsklaar te maken. Het Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas (JESSICA) is bedoeld voor grote projecten van (minimaal) 100 tot 200 miljoen euro. Omdat het gecompliceerde, financiële constructies zijn, adviseert de EIB kleinere gemeenten aanvragen samen met partners op regionaal of nationaal niveau in te dienen. De European Local Energy Assistance (ELENA), dat de EIB beheert, biedt een bijdragemogelijkheid voor de voorbereidingsfase van projecten op het gebied van duurzame energie. Het European Energy Efficiency Fund (EEE-F) richt zich op kleinere projecten van decentrale overheden op het terrein energiebesparing.

Europese Rekenkamer

De Europese Rekenkamer controleert de Europese begroting en voert audits uit. Kort gezegd: worden de Europese euro's effectief en efficiënt besteed. De Rekenkamer heeft geen juridische bevoegdheden, maar is wel bevoegd iedereen te auditen die met Europese gelden in aanraking komt, tot de laatste beginstigde op lokaal niveau aan toe.

Interessante rapporten van de Rekenkamer zijn de audits van de implementatie van het Europese budget en de Europese regionale fondsen. Op milieuterrein verschenen recent audits van milieusteun in de agrarische sector en van afvalexport door vier Europese lidstaten. Dit laatste rapport stelde de Rekenkamer op in nauwe samenwerking met nationale rekenkamers.

Eurostat

Eurostat, het Statistisch bureau van de Unie, verzamelt data uit alle lidstaten, die zowel op regionaal als nationaal niveau worden aangeleverd, checkt de kwaliteit, aggregereert en analyseert ze. Ook uniformeert en definieert Eurostat nieuwe indicatoren om effecten van beleid of regelgeving beter te kunnen meten.

Foto: Evellen Verbauwen

De KEM delegatie nadert de kantoorreus van het Europese Hof van Justitie

De onderzoekers leiden nieuwe indicatoren vaak af van beleidsstukken. Zo bleek men druk bezig met het ontwikkelen van indicatoren voor de Europese Routekaart Grondstoffen Efficiency, een 'vlaggeschip-initiatief' van de Europese Commissie, met name van milieucommissaris Potočnik. ●

Informatie: [Ronald Groen rh.groen@pzh.nl](mailto:Ronald.Groen@pzh.nl), 070-4417430.

KORT

Nationale Routekaart Restwarmte

In het Energierapport 2011, uitgebracht in juni, laat de rijksoverheid weten dat er geen verplichting komt voor het benutten van beschikbare restwarmte in Nederland en er komt geen verbod op warmtelozing. In plaats daarvan wil de overheid meer ruimte geven aan lokale overheden om restwarmteprojecten mogelijk te maken. In opdracht van het IPO heeft CE Delft de IPO Nationale Routekaart Restwarmte opgesteld, met daarin een stappenplan waarmee provincies een bijdrage kunnen leveren in het benutten van restwarmte. Hierbij is onderscheid gemaakt naar de verschillende kenmerken van de provincies en is aangesloten bij het maatwerk dat is vereist bij uitvoering van een restwarmteproject.

Met enige kanttekeningen kan worden aangenomen dat de orde-grootte van het restwarmtepotentieel in Nederland ligt rond de 100 PJ per jaar, ongeveer een derde van het huidige warmteverbruik van de Nederlandse huishoudens. Hiervan blijkt ongeveer 57 PJ restwarmte nuttig ingezet kan worden voor warmtelevering aan huishoudens. Genoeg voor 1,2 miljoen huishoudens en een CO₂-reductie van 3.200 kton. Voor alle provincies bevat de routekaart een specifieke set van aanbevelingen. Informatie: www.warmteatlas.nl.

Nieuwe bestemming voor stortplaatsen

Gelderland telt meer dan 700 vuilstortlocaties die niet meer als zodanig worden gebruikt. Veel stortplaatsen lenen zich prima voor herontwikkeling. De provincie Gelderland wil deze herontwik-

keling graag stimuleren. De provincie heeft daarom het rapport 'Kansen voor hergebruik en herontwikkeling van stortlocaties in Gelderland' uitgebracht waarin een aantal voorbeelden wordt toegelicht. Ook zijn in het rapport problemen benoemd en hoe die kunnen worden opgelost. Een aantal stortplaatsen is inmiddels herontwikkeld tot zonnepanelenpark, stadspark, natuurgebied, parkeerplaats en op sommige locaties is zelfs een sporthal of bedrijfshal gebouwd. Het rapport is opvraagbaar bij het Provincieloket, 026-3599999, provincieloket@gelderland.nl.

Proef met trillingsenergie

Onlangs is het proefproject met trillingsenergie op de provinciale weg N34 bij Hardenberg van start gegaan. Onder het wegdek is piezo-elektrisch materiaal aangebracht

dat trillingen omzet in energie. Het proefproject is bedoeld om de haalbaarheid van piezotechniek voor de wegenbouw te onderzoeken. Het onderzoek wordt uitgevoerd door advies- en ingenieursbureau Tauw en Universiteit Twente in samenwerking met de provincie Overijssel. Het is de bedoeling dat de opgewekte energie lokaal gebruikt kan worden voor bijvoorbeeld LED-verlichting of het detecteren van verkeer waardoor verkeerslichten op groen springen. Informatie: www.trillingsenergie.nl ●

Biobased economy brengt banen

Volgens een onderzoeksrapport van het LEI en de Kennisalliantie kan de provincie Zuid-Holland een stevige positie bereiken als biobased (kennis-)centrum van Europa. Het blijkt dat als bedrijven, onderzoek en overheid vanuit een gedeelde visie

samenwerken, er miljoenen verdiend kunnen worden die ook nog eens veel extra banen opleveren. De regio is bij uitstek geschikt voor biobased technology. Hoogwaardige toepassingen kunnen worden gerealiseerd vanuit Delft en Leiden, omdat daar de juiste voorwaarden aanwezig zijn: technologiebedrijven, universiteiten en hogescholen, ruimte voor experimenten en een goede infrastructuur. Bovendien is Rotterdam een belangrijke hub voor grondstoffen die gebruikt worden bij de productie van chemie en energie. De brochure 'De Biobased Economy in Zuid-Holland' bevat een stappenplan om een stevige positie te bereiken als biobased (kennis-)centrum van Europa. ●

Europa werkt aan nieuwe waterstrategie

Water is in 2012 het centrale thema in het Europese milieubeleid. Reden voor 'Brussel' om de tanden te zetten in een nieuwe waterstrategie, de 'Blauwdruk ter bescherming van de Europese watervoorraden'.

Doel van de Blauwdruk is te komen tot voldoende water van goede kwaliteit voor aquatische ecosystemen en duurzaam gebruik, met nadrukkelijke aandacht voor waterbesparing. Daartoe wordt niet alleen teruggekeken op de plussen en minnen van de EU-waterwetgeving, maar ook bepaald of het bestaande instrumentarium voldoet. Mogelijk krijgt de Blauwdruk de vorm van een Mededeling.

Aandachtspunten provincies

Op initiatief van de interprovinciale Kerngroep Europees Milieubeleid is onlangs tijdens een workshop de provinciale inbreng voor de komende consultaties rond de Blauwdruk geformuleerd. De algemene indruk is dat binnen Nederland de huidige EU-richtlijnen al volop worden geïmplementeerd en dat extra EU-regelgeving niet wenselijk is. Wel kunnen de lidstaten meer van elkaar leren en zijn er kansen om tot een efficiënter en doelmatiger EU-beleid te komen. De Blauwdruk kan daar zeker aan bijdragen.

Belangrijke aandachtspunten voor de provincies zijn:

- Effecten van klimaatverandering op de haalbaarheid van doelen uit de Kaderrichtlijn Water moeten worden meegenomen in de beoordeling van de kwetsbaarheid van waterreserves voor klimaatverandering.
- De provincies willen vasthouden aan de gestelde ambitie in de Kaderrichtlijn Water, maar niet aan het behalen van doelen in 2027; met name in verband met de huidige zware economische crisis is faseren en temporiseren gewenst.
- Een nauwere afstemming van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) op het EU-waterbeleid is wenselijk.
- De vraag is of het huidige bestrijdingsmiddelenbeleid goed uitwerkt voor het behalen van waterdoelstellingen. Monitoring verdient hierbij extra aandacht.

Foto: Michiel Wijnbergh

Werkzaamheden langs de Lek in het kader van Ruimte voor de Rivier, waarbij via een dijkverhoging met behulp van klei uit de uiterwaarden er meer ruimte komt voor water

- Striktere internationale afspraken zijn niet alleen nodig in geval van te veel water, maar ook bij te weinig water, zowel rond het internationale hoofdwatersysteem als de regionale watersystemen. De aanpak van de Nederlandse verdringsreeks kan in dit licht als voorbeeld dienen voor Europa.
- Europa moet lidstaten de vrijheid geven om eigen maatregelenpakketten te maken om efficiënt watergebruik te bereiken.

Brede consultatie

Streven van het DG Environment van de Europese Commissie is om een brede consultatie te voeren met belanghebbenden, en lidstaten nauw te betrekken. In dit kader is onlangs een online vragenlijst gepubliceerd, vindt er begin februari een 2e stakeholder workshop plaats en in het voorjaar een 3e Europese waterconferentie. ●

Informatie: Lilian Bernhardt, 023-5144717, bernhardil@noord-holland.nl

Taskforce pleit voor groene groei

Dinsdag 13 december kregen minister Verhagen en staatssecretaris Atsma het eindrapport overhandigd van de Taskforce Biodiversiteit en Natuurlijke Hulpbronnen. Hierin laat de Taskforce onduidelijk zien dat behoud en gebruik van biodiversiteit geen last is, maar een harde voorwaarde voor duurzaam economisch herstel. Met volop kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven.

Het rapport draagt de titel 'Groene Groei, investeren in biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen' en die dekt volgens Taskforcevoorzitter Hans Alders helemaal de lading: "We pleiten voor een geleidelijke overgang naar een groene economie. Dit kan door de economische waarde van biodiversiteit te erkennen en die te vertalen in prijzen, in maatschappelijke kosten-baten, in bedrijfsbeslissingen en in beleid." In 2020 zou biodiversiteitsverlies tot staan gebracht moeten zijn. Niet door alles te behouden, maar door ervoor te zorgen dat er per saldo geen verder verlies optreedt (No Net Loss). Ook de voormalige Brabantse gedeputeerde Onno Hoes, nu burgemeester van Maastricht, is lid van de Taskforce.

Organisatie verbeteren

Behoud van biodiversiteit en natuurlijke hulpbronnen is een mondiale uitdaging, waar Nederland aan kan bijdragen. Tegelijkertijd benadrukt de Taskforce dat in Nederland zelf nog veel werk te doen is. Het eigen erf is bepaald niet op orde. Een van de meest effectieve manieren om biodiversiteitsverlies te stoppen, is om land- en watergebruik beter te organiseren. "Denk aan het optimaliseren van landbouw op de daarvoor meest geschikte locaties", aldus Alders. "Maar zeker ook de natuur beter te beschermen en ruimte te geven in samenhangende ecologische netwerken. Alleen zo kunnen we er voor zorgen dat ecosystemen ons in de toekomst goederen en diensten blijven verlenen waar we van afhankelijk zijn voor onze economie en onze leefomgeving."

Aanbevelingen

De belangrijkste aanbevelingen van de Taskforce zijn:

- Hou vast aan de ambitie van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS); gebiedsbescherming van ecologische netwerken is inmiddels een beproefde methode voor behoud van biodiversiteit;
- Kies voor een goede inbedding van de EHS met een driedeling in het landschap: natuur-, landbouw- en multifunctioneel landschap;
- Belast het onttrekken van open ruimte en geef die zo een economische waarde die tot nu toe ontbreekt. Dat versterkt het ruimtelijk ordeningsinstrumentarium. De harde euro's van zo'n heffing kunnen worden ingezet voor de financiering van natuurdoelen zoals verbindingzones voor de EHS, maar ook voor behoud van natuur en landschap buiten de beschermde gebieden en betere benutting van biodiversiteit in de landbouw;
- Zet het gemeentelijk landbouwbeleid in voor groenblauwe dooradering en bodembiodiversiteit. Heggen, houtwallen en sloten in het landelijk gebied en groenelementen in de stad kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan het afzwakken van de gevolgen van klimaatverandering, verduurzaming van de landbouw, kwaliteit van bodem en water en aan het leefmilieu in de stad;

Foto: Agentschap NL

Taskforcevoorzitter Hans Alders

- Schenk meer aandacht aan groen in de stad en stadslandbouw en benut lokale biodiversiteitsplannen;
- Kom tot een samenhangend systeem van compensatie onder toezicht van een onafhankelijke instantie; ontwikkel mogelijkheden voor compensatiebanken, waarmee compensatie effectiever kan bijdragen aan behoud van biodiversiteit.

Bewustwording

Naast landgebruik en gebiedsbescherming zet de Taskforce in op bewustwording en vergroening van de economie. Alders: "Het besef dat biodiversiteit een economische waarde heeft en bijdraagt aan onze welvaart en welzijn, moet consequenties krijgen. Het vraagt om een andere manier van kijken en doen. Voor overheid, consument en bedrijfsleven." ●

Karen de Jager, Agentschap NL

Voor het hele advies en meer achtergrondinformatie: www.taskforcebiodiversiteit.nl

Werken aan biodiversiteit levert naast een grotere variatie in soorten en ecosystemen ook profijt op voor actuele vraagstukken op het gebied van recreatie, waterberging, energievoorziening, bedrijvigheid en wonen. Het IPO project 'Biodiversiteit met een provinciale maat' brengt die meerwaarde voor provincies in kaart.

Provinciaal profijt van biodiversiteit

Foto: Lectoraat Area Development

De focus van het project is op functionele biodiversiteit (zie figuur). Er is voor gekozen om het project vooral te richten op het werkveld van de nieuwe adviescommissie Vitaal Platteland, met verbinding naar de adviescommissie RO en Water. De nadruk ligt op het benutten van de mogelijkheden van biodiversiteit als economische drager voor het landelijk gebied. Door het beter benutten van de functies van biodiversiteit kan de waarde per hectare van het landelijk gebied veel groter worden dan zij nu is. De provincie kan daarin op uiteenlopende manieren een positie innemen. Bijvoorbeeld door de kansen van biodiversiteit mee te nemen in projecten en beleid, stakeholders en partners hiervoor de ruimte te geven, innovaties op dit vlak te ondersteunen, bij te dragen aan creatieve financieringsvormen enzovoort.

water, energie en de economie van het landelijk gebied waar biodiversiteit een rol bij speelt. Ook het streven van veel provincies naar meer integraal werken biedt goede aanknopingspunten. Het projectteam heeft aansprekende voorbeelden uit de praktijk verzameld die laten zien dat werken met biodiversiteit – vaak zonder de term te gebruiken – inderdaad meerwaarde heeft. De voorbeelden hebben onder andere betrekking op samenwerken aan biodiversiteit (met burgers en ondernemers), gebiedsgerichte ontwikkelingen, tijdelijke natuur, engineering met biodiversiteit, stad-land verbindingen enzovoort.

Het vervolg

Naast de praktijkvoorbeelden levert het project ook een set aanbevelingen op voor provincies die biodiversiteit willen benutten voor het realiseren van hun doelstellingen voor een vitaal platteland, een schoner milieu, de

waterbergingsopgave enzovoort. Hiervoor gaat het projectteam in januari met de provincies in gesprek. Als u namens uw provincie aan een dergelijk gesprek wilt deelnemen, dan horen we dat graag. Voorbeelden en tips worden in het voorjaar van 2012 in een aantrekkelijke publicatie vastgelegd en verspreid via het IPO. ●

Informatie: René Hilhorst, 06-51456606, r.hilhorst@gelderland.nl

Kijkrichting	Visie biodiversiteit	Maatschappelijke opgave
 Vitale biodiversiteit	Behoud van biodiversiteit is belangrijk als doel op zich.	Stopzetten van de achteruitgang van de (internationaal belangrijke) biodiversiteit.
 Beleefbare biodiversiteit	Biodiversiteit is belangrijk voor de leefomgeving van de mens, als bron voor ontspanning, gezondheid en cultuur.	Aantrekkelijker maken van de leefomgeving, door aanleg en kwaliteitsverbetering van groen om in te recreëren, te wonen en te werken.
 Functionele biodiversiteit	Biodiversiteit is de basis voor een duurzame economie en bron van economische verdiensten.	Duurzamer benutten van de producten en diensten, die biodiversiteit biedt: ecosysteemdiensten, Waardecreatie vastgoed, verbetering landbouwproductie.

Functies van biodiversiteit, vrij naar de Natuurverkenning 2011 van het Planbureau voor de leefomgeving

Inspirerende voorbeelden

Er spelen bij provincies uiteenlopende vraagstukken ten aanzien van natuur,

Bedankt!

Twintig jaar geleden vroeg het IPO mij een nieuwsbrief te maken om alle betrokkenen te informeren over het interprovinciale milieubeleid. Deze opdracht is uitgemond in de geboorte van IPO Milieuwerk. Vervolgens is het blad zonder onderbreking vier maal per jaar verschenen, soms ook aangevuld met een extra themanummer. Alle nummers bij elkaar geven een prachtig doorkijkje in de ontwikkeling van de gezamenlijke provinciale daadkracht op het milieufrent. De interviews met zeven hoofdrolspelers in dit laatste nummer getuigen hier eveneens van.

Ik wil alle bestuurders en ambtenaren hartelijk bedanken voor de vruchtbare samenwerking al die jaren. Mijn dank gaat ook uit naar PRISMA-coördinator Joyce Klink, die de afgelopen jaren op een plezierige en betrokken manier mijn aanspreekpunt was bij het IPO. Herman Fuit, die het ontwerp heeft verzorgd van alle verschenen nummers, wil ik ook noemen. Tot slot wens ik de provincies en het IPO een schone en duurzame toekomst. ●

Jan de Graaf, eindredacteur IPO-Milieuwerk, 06-21905843, graafcom@wxs.nl

ip milieuwerk

uitgever

Milieuwerk wordt uitgegeven door het Interprovinciaal Overleg
Postbus 16107
2500 BC Den Haag
Joyce Klink 070 8881231

kostenloze abonnementen / adreswijzigingen

Antwoordnummer 10145
2260 WB Leidschendam

eindredactie en productie

De Graaf Communicatie
Enkhuizen
telefoon 0228 326068
e-mail: graafcom@wxs.nl

basisvormgeving

Jeronimus van Pelt (Saskia Mpiana)

opmaak

Herman R. Fuit Den Haag

druk

HEGA Drukkerij Rijswijk